

Małgorzata Bogusz, Łukasz Paluch

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie

OCENA WYKORZYSTANIA FUNDUSZY UE W ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA OBSZARACH WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

*EVALUATION OF THE USE OF THE EU FUNDS IN THE DEVELOPMENT
OF ENTREPRENEURSHIP IN RURAL AREAS OF MAŁOPOLSKA PROVINCE*

Słowa kluczowe: fundusze UE, przedsiębiorczość, WPR

Key words: EU funding, entrepreneurship, CAP

Synopsis. Po akcesji Polski do Unii Europejskiej rolnicy i mieszkańcy terenów wiejskich korzystają z funduszy strukturalnych UE na rozwój przedsiębiorczości. Wykorzystanie wsparcia finansowego w Polsce jest zróżnicowane i zależy od wielu uwarunkowań. Specyfika terenów wiejskich województwa małopolskiego uzasadnia potrzebę rozwoju różnych kierunków działalności pozarolniczej, która odgrywa ważną rolę w rozwoju gospodarczym wsi oraz tworzeniu nowych miejsc pracy. Jak wynika z przeprowadzonej analizy liczba złożonych wniosków i podpisanych umów w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Krakowie, wskazują na właściwe wykorzystanie środków unijnych przez mieszkańców terenów wiejskich. Ma to z całą pewnością pozytywny wpływ na rozwiązanie problemu bezrobocia oraz migracji ludności do miast.

Wstęp

W środowiskach wiejskich przedsiębiorczość pojmowana jest jako aktywność zmierzająca do zarobkowania. Rozumiana jest ona równocześnie jako jeden z istotnych elementów lokalnego rynku pracy, który obejmuje osoby związane z pracą w rolnictwie bądź poza rolnictwem, ale zamieszkujące na obszarach wiejskich. W środowiskach lokalnych na szczeblu gminy przedsiębiorczość można postrzegać jako aktywność służącą poszukiwaniu dodatkowych źródeł dochodu w powiązaniu z pracą na roli bądź też uruchamianie innych działań niezwiązanych z rolnictwem. Zawsze jednak, w przedsiębiorczości, chodzi o dodatkowy dochód mający na celu polepszenie standardu życia ludzi żyjących na obszarach wiejskich [Tabor 2010].

Województwo małopolskie położone jest w Południowo-Wschodniej Polsce i zajmuje 4,9% ogólnej powierzchni kraju. W ujęciu terytorialno-administracyjnym region podzielony jest na 19 powiatów oraz 182 gminy, w tym 126 gmin wiejskich. Ludność w wieku produkcyjnym na wsi stanowi 61,3% jej ogółu [Siekierski 2010].

Województwo charakteryzuje się bardzo dużym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych. Natomiast systematycznie zmniejsza się liczba osób utrzymujących się z pracy na roli, co odpowiada tendencjom zachodzącym w całym kraju. Gospodarstwa małopolskie należą do najmniejszych w kraju – średnia powierzchnia według danych z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) za 2010 rok wynosi 3,83 ha, podczas gdy średnia dla Polski to 10,23 ha. Małopolskie rolnictwo nie należy do nowoczesnych, a przeludnienie i rozdrobnienie gospodarstw decydują o jego niskiej konkurencyjności. Dlatego ważną rolę w rozwoju gospodarczym wsi oraz tworzeniu nowych miejsc pracy odgrywa drobna przedsiębiorczość.

W województwie małopolskim obserwuje się stopniowy wzrost drobnej przedsiębiorczości. Występuje tu jednak niedostateczny rozwój działalności produkcyjnej oraz usług w otoczeniu rolnictwa. Stanowić to może szansę dla ludzi przedsiębiorczych [Zmija 1999].

Cel, zakres i metodyka badań

W opracowaniu podjęto próbę oceny wykorzystania funduszy w UE w rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich województwa małopolskiego na przykładzie dwóch działań: „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej oraz Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2007-2013 w województwie małopolskim.

Podstawowym materiałem badawczym były dane statystyczne uzyskane z Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Krakowie.

Wyniki badań

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013) jest podstawowym instrumentem wsparcia przekształceń strukturalnych, ekonomicznych i społecznych w rolnictwie i przetwórstwie produktów rolnych w nowym okresie programowania, finansowanym z udziałem środków UE. Program ten obejmuje dwa działania przeznaczone na wsparcie podejmowania lub rozwijania pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich [www.arimr.gov.pl].

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa pełni funkcję agencji płatniczej dla wszystkich oraz podmiotu wdrażającego dla większości działań PROW 2007-2013 (PROW 2007-2013). Działaniami wdrażanymi przez ARiMR i skierowanymi na rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich są: „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. Mają przyczynić się one do wzrostu konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy, a więc – wzrostu zatrudnienia na tych obszarach.

Jak wynika z definicji działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” celem jest pomoc w podejmowaniu i rozwijaniu działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem w zakresie produkcji lub usług. Ma to wpłynąć na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów, a także promocję zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich. Działanie adresowane jest do osób, których podstawową aktywnością zawodową jest działalność rolnicza (rolników, małżonków rolników oraz domowników – w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym).

Natomiast celem działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich. Beneficjentami mogą być osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki niemające osobowości prawnej funkcjonujące jako mikroprzedsiębiorstwa, czyli wykonujące we własnym imieniu działalność gospodarczą.

Pomoc w ramach tych działań może być udzielana z tytułu podejmowania lub rozwijania działalności w zakresie [www.arimr.gov.pl]:

- usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa,
- usług dla ludności,
- sprzedaży hurtowej i detalicznej,
- rzemiosła lub rękodzielnictwa,
- robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych,
- usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, usług transportowych,
- usług komunalnych,
- przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych,
- magazynowania lub przechowywania towarów,
- wytwarzania produktów energetycznych z biomasy,
- rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych [www.arimr.gov.pl 2011].

Liczbę złożonych wniosków oraz zawartych umów w Oddziale Regionalnym Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji w Krakowie, w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba złożonych wniosków i zawartych umów w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej z PROW 2007-2013” w latach 2009-2010

Table 1. The number of applications and contracts under the activity: Diversification into non-agricultural activities of Rural Development Programme 2007-2013 in the years 2009-2010

Powiat/ Administrative district	Liczba /Number of			
	złożonych wniosków/ applications		zawartych umów/ contracts	
	2009	2010	2009	2010
Bocheński	13	12	9	1
Brzeski	26	27	15	3
Chrzanowski	2	1	1	7
Dąbrowski	9	26	6	1
Gorlicki	8	10	2	10
Krakowski	24	50	16	2
Limanowski	9	17	6	16
Miechowski	17	69	13	2
Myślenicki	9	8	4	3
Nowosądecki	43	40	32	1
Nowotarski	22	26	15	1
Olkuski	7	15	5	-
Oświęcimski	1	6	1	-
Proszowicki	20	52	14	11
Suski	6	3	3	7
Tarnowski	24	45	16	7
Tatrzński	13	9	6	-
Wadowicki	3	12	1	1
Wielicki	13	11	9	1
Razem/Total	269	439	174	74

Źródło: opracowanie własne na podstawie ARiMR [www.arimr.gov.pl]

Source: own study based on ARMA [www.arimr.gov.pl]

Jak wynika z danych prezentowanych w tabeli 1, liczba złożonych wniosków w 2010 roku wynosiła 439 i była prawie 2-krotnie wyższa niż w 2009 roku. Sytuacja w 2009 roku wynikać mogła z braku możliwości dostępu do szczegółowych informacji wśród mieszkańców terenów wiejskich o zasadach korzystania z funduszy, a także zastrzonymi procedurami w porównaniu z działaniami z Sektorowego Programu Operacyjnego na lata 2004-2006. Ponadto, jak wynika z tabeli 1, liczba złożonych wniosków w poszczególnych latach jest zawsze większa niż liczba podpisanych umów. Wynika to z odrzucenia wniosków na etapie oceny formalnej i merytorycznej, a także na etapie realizacji przedsięwzięcia, jeżeli nie jest ono przeprowadzone zgodnie z opisem we wniosku.

Tak samo sytuacja wygląda w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (tab. 2). Analizując dane z tabeli 2, zauważyć można, że liczba złożonych wniosków jest znacznie większa w 2010 niż w 2009 roku. Wynika to ze wzrostu zainteresowania uzyskaniem środków z UE. Natomiast liczba zawartych umów jest jednak znacznie mniejsza, zwłaszcza w 2010 roku, w którym zostało złożonych 699 wniosków, a podpisanych tylko 65 umów. Skomplikowane procedury spowodowały, że większość wniosków odrzucono, ponieważ były źle wypełnione.

Zestawienie dwóch działań z PROW 2007-2013 na podejmowanie i rozwój przedsiębiorczości przedstawiono w tabeli 3. Analizując dane w tabeli 3 można wnioskować, że znacznie przekraczająca liczba złożonych wniosków w porównaniu do podpisanych umów świadczy o dużym zainteresowaniu funduszami z UE wśród rolników i mieszkańców terenów wiejskich. Znacznie mniejsza liczba podpisanych umów może być wynikiem odrzucenia wniosków na etapie oceny lub w trakcie realizacji lub po zrealizowaniu przedsięwzięcia niezgodnie z założeniami przedstawionymi we wniosku na etapie składania.

Tabela 2. Liczba złożonych wniosków i zawartych umów w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw PROW 2007-2013” w latach 2009-2010

Table 2. The number of applications and contracts under the activity „Establishment and development of micro-businesses Rural development Programme 2007-2013” years in the 2009-2010

Powiat/ Administrative district	Liczba/ Number of			
	złożonych wniosków/ applications		zawartych umów/ contracts	
	2009	2010	2009	2010
Bocheński	20	37	11	2
Brzeski	23	31	13	4
Chrzanowski	8	11	2	-
Dąbrowski	3	6	2	-
Gorlicki	11	28	6	7
Krakowski	94	14	33	-
Limanowski	39	59	23	14
Miechowski	13	15	4	-
Myślenicki	25	44	10	1
Nowosądecki	64	90	38	17
Nowotarski	58	85	26	11
Olkuski	20	26	9	-
Oświęcimski	9	26	1	-
Proszowicki	15	30	11	1
Suski	15	31	9	-
Tarnowski	43	57	17	4
Tatrzanski	24	36	7	1
Wadowicki	19	45	5	-
Wielicki	39	54	13	3
Razem/Total	542	699	240	65

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

Tabela 3. Liczba złożonych wniosków i zawartych umów w ramach wybranych działań PROW 2007-2013 w latach 2009-2011

Table 3. The number of applications and contracts for selected activities of Rural Development Programme 2007-2013 for the period 2009-2011

Działanie z PROW 2007-2013/Activity of Rural Development Programme 2007-2013	Liczba/Number of			
	złożonych wniosków/ applications		zawartych umów/ ocontracts	
	2009	2010	2009	2010
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej/ Diversification into non-agricultural activities	269	439	174	76
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw/ Establishment and development of micro-businesses	542	699	240	65
Razem/Total	811	1138	414	141

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

Podsumowanie

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i dalsza integracja stanowi duże wyzwanie dla mieszkańców terenów wiejskich w województwie małopolskim, dla których właściwe wykorzystanie funduszy z Unii Europejskiej jest najważniejszą sprawą w dążeniu do wielokierunkowości działań na obszarach wiejskich celem poprawy ich dochodowości. Specyfika terenów wiejskich województwa małopolskiego uzasadnia potrzebę rozwoju różnych kierunków działalności rolniczej i pozarolniczej, która odgrywa ważną rolę w rozwoju gospodarczym wsi oraz tworzeniu nowych miejsc pracy.

Z przeprowadzonej analizy liczby złożonych wniosków w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Krakowie, wynika że nie ma wątpliwości co do efektów wykorzystania funduszy strukturalnych z PROW 2007-2013, a liczba podpisanych umów wskazuje na właściwe wykorzystanie środków z UE przez mieszkańców województwa. Ma to z całą pewnością pozytywny wpływ na rozwiązanie problemu bezrobocia oraz migracji ludności do miast.

Literatura

ARiMR. [www.arimr.gov.pl], 2011.

Siekierski J. 2010: Wykorzystanie środków unijnych w rozwoju wsi i rolnictwa województwa małopolskiego. [W:] Czynniki rozwoju obszarów wiejskich w gospodarce opartej na wiedzy (red. W. Musiał). UR, Kraków, 131-141.

Tabor K. 2010: Przestrzeń doradztwa i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. [W:] Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich Stan i perspektywy rozwoju (red. K. Krzyżanowska). SGGW, Warszawa, 125-141.

Żmija J. 1999: Przedsiębiorczość w agrobiznesie a rozwój obszarów wiejskich w Regionie Małopolski. UR, Kraków, 134-139.

Summary

After the Polish accession to the European Union, farmers and rural inhabitants benefit from the European Union structural funds for business development. Use of financial support in the country vary and depends on many circumstances. The specificity of rural areas in the Malopolska voivodeship justifies the need to develop different lines of non-agricultural activities, which plays an important role in rural economic development and job creation. As the analysis shows the number of applications submitted and signed contracts with the Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture in Krakow, indicate the proper use of funds by the inhabitants of rural areas. This is certainly a positive impact on the problem of unemployment and migration to the cities.

Adres do korespondencji:

mgr inż. Małgorzata Bogusz, mgr inż. Łukasz Paluch
Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie
Instytut Ekonomiczno-Społeczny
31-120 Kraków,
al. Mickiewicza 21
tel. (12) 662 43 28, 662 43 52
e-mail: m.bogusz@ur.krakow.pl, lukasz.paluch@ur.krakow.pl